

مقایسه تطبیقی مقاصد گردشگری کیش و دبی از نقطه نظر جایگاه صنعت توریسم

غلامرضا نوری

استادیار دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

ناهد احسان زاده^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی توریسم دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

چکیده

در حال حاضر گردشگری به عنوان یکی از بزرگترین و متنوع‌ترین صنایع دنیا مطرح می‌باشد و رشد سریع آن تغییرات اجتماعی، اقتصادی و محیطی فراوانی را به دنبال داشته است، به همین دلیل نیز به یک حوزه مهم مطالعاتی بین پژوهشگران مبدل شده است. آمار ارائه شده نشان دهنده سهم بسیار اندک ایران از درآمد جهانی گردشگری به رغم جاذبه‌های بسیار بالای آن است، شواهد نشان می‌دهد که گردشگری ما هنوز نتوانسته سهم بازار شایسته خود را به دست آورد و این امر نه به دلیل فقدان جاذبه‌های طبیعی یا آثار باستانی و یا شرایط آب و هوایی است، بلکه صرفاً محصول بینش مدیریت موجود در این صنعت است. جزیره کیش با ویژگی‌های جغرافیایی خاص خود که در زمینه توسعه جهانگردی منطقه‌ای و جهانی دارد، در میان همه جزایر ایرانی خلیج فارس تنها منطقه‌ای است که همه دوران‌ها مورد توجه ویژه قرار داشته است ولی با این وجود در حال حاضر دبی بزرگ‌ترین مرکز اقتصادی خاورمیانه و مرکز گردشگری مهم منطقه به شمار می‌رود و کیش همچنان در جستجوی یافتن جایگاه خود در امر گردشگری است. این مقاله از نوع توصیفی - تحلیلی است و برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از بررسی‌های اسنادی و کتابخانه‌ای استفاده شده است، هدف از این پژوهش مقایسه تطبیقی بین مقاصد گردشگری کیش و دبی از نقطه نظر جایگاه صنعت توریسم و تجزیه و تحلیل نقاط ضعف و قوت موجود می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که جزیره کیش در مقایسه با دبی، با وجود موقعیت جغرافیایی بی‌نظیر و امکان جذب توریست در مقیاس بالا به دلایل مختلفی که مهم‌ترین آن‌ها نبود برنامه‌ای منسجم و طرحی جامع در جهت پیشبرد اهداف خاص است هنوز نتوانسته در انجام این مهم به قدر کافی توانمند عمل نماید و علیرغم داشتن جاذبه‌های فراوان در مقایسه با دبی از جایگاه شایسته‌ای برخوردار نیست.

کلمات کلیدی: گردشگری، جاذبه‌های طبیعی، کیش، دبی

مقدمه

گردشگری یک بخش مهم اقتصاد جهانی است و به طور فزاینده کمکی به اقتصادهای ملی، خصوصاً در کشورهای در حال توسعه است به طوری که در این کشورها اشتغال ایجاد می‌کند، توسعه‌ی منطقه‌ای را بر می‌انگیزد و وسیله‌ای برای کسب ارز خارجی می‌باشد (Sauzmarez, 2007).

یکی از ارکان توسعه جهانگردی، تقاضا برای آن است که از ساختار پیچیده‌ای نیز برخوردار می‌باشد؛ زیرا افزایش یا کاهش سهم یک کشور از درآمدهای گردشگری جهانی، به عوامل و متغیرهایی بستگی دارد که با توجه به نوع کشور، مسائل اداری و اجرایی و سطح آمار و اطلاعات موجود می‌تواند متفاوت باشد (تقوی و قلی‌پور، ۱۳۸۸، ص ۱۵۹). امروزه صنعت گردشگری جایگاه ویژه‌ای به عنوان یکی از تاثیرگذارترین پایه‌های اقتصادی در بیشتر کشورهای دنیا پیدا کرده است. کشور ما به سبب وسعت جغرافیایی و بهره‌مندی از شرایط اقلیمی متنوع قابلیت تبدیل شدن به یکی از قطب‌های گردشگری دنیا را دارا می‌باشد (ابراهیم زاده، ۱۳۸۶، ص ۹۸). ایران امتیازات فراوانی از نظر تنوع آب و هوایی، جاذبه‌های طبیعی، تاریخ و تمدن کهن، آثار باستانی و مذهبی، معماری، صنایع دستی، فرهنگی و جغرافیایی دارد که آن را نسبت به سایر کشورها متمایز می‌سازد.

آمار نشان دهنده سهم بسیار اندک ایران از درآمد جهانی گردشگری به رغم جاذبه‌های بسیار بالای آن است، شواهد نشان می‌دهد که گردشگری ما هنوز نتوانسته سهم بازار شایسته خود را به دست آورد و این امر نه به دلیل فقدان جاذبه‌های طبیعی یا آثار باستانی و یا شرایط آب و هوایی است، بلکه صرفاً محصول بینش مدیریت و نرم افزار موجود در این صنعت است. دولت که باید سیاست گذار کلان و ارائه دهنده استراتژی روشن و عملی این صنعت باشد و بستر معرفی و رشد پایدار این صنعت را فراهم کند هنوز درگیر پاره‌ای از کارهای اجرایی خود در این صنعت است. بعضی از مسائل امنیتی، اجتماعی و فرهنگی ناکارآمد، حرکت این صنعت را در ایران کند و کندتر می‌کند و این در حالی است که صنعت گردشگری جهان رشد شتابانی را آغاز کرده است (صمدیان و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۱۰۶).

مبانی نظری

با نگاهی به آمارها و پیش بینی‌های سازمان جهانی جهانگردی (WTO) و شورای جهانگردی و مسافرت جهانی (World Travel and Tourism Council)، در می‌یابیم که صنعت گردشگری به عنوان بزرگترین سازمان یا نهادی که توان به کارگیری نیروی انسانی را داراست، در بسیاری از کشورها به صورت بزرگترین کارفرما درآمده است. این صنعت در اروپای شرقی ۹/۴ درصد از حقوق کلیه کارکنان را می‌پردازد. در سال ۱۹۹۴، بیش از ۷/۱ تریلیون دلار دستمزد یا حقوق از طریق صنعت گردشگری پرداخت شده است، یعنی مبلغی برابر با ۱۰/۳ درصد کل دستمزدها و حقوقهای کارکنان سراسر دنیا. در جزایر و کشورهای حوزه کارائیب ۷/۱۸ درصد دستمزد و حقوق کارکنان از طریق صنعت گردشگری پرداخت می‌شود. پیش بینی می‌شود در سال ۲۰۰۵ مشاغلی که به وسیله صنعت جهانگردی ایجاد می‌شود، به میزان ۹/۵ درصد رشد یابد (علی نژاد، ۱۳۸۷).

در طول دهه ۱۹۹۰ میانگین رشد سالانه در ورودی‌های گردشگر جهانی ۴ درصد بود، پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۰ ورودی‌ها و دریافت‌ها به ترتیب به ۱/۶ میلیارد نفر و ۲ تریلیون دلار آمریکا برسد. بنابراین در نگاه اول، گردشگری به عنوان یک بخش اقتصادی رشد سالمی را نشان داده است و از این جهت به عنوان یک گزینه توسعه جذاب و امن مورد بررسی قرار می‌گیرد. طبق گزارش سالانه‌ی جامعه اقتصاد جهانی (WEF) پیرامون ارزیابی جایگاه کشورها از نظر بهره‌برداری از گردشگری، در سال ۲۰۱۱ ایران از بین ۱۳۹ کشور جایگاه ۱۱۴ را به خود اختصاص داده است (فخاریان، ۱۳۹۱).

در جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۶۸ جزیره کیش، قشم و بندر چابهار در سواحل خلیج فارس و دریای عمان به عنوان مناطق آزاد تجاری-صنعتی برگزیده شدند تا با استفاده از تسهیلات اداری و گمرکی به پایگاهی برای گسترش صادرات غیر نفتی تبدیل شوند. آمار و اطلاعات موجود درباره مناطق آزاد تجاری-صنعتی کشور حاکی از این واقعیت است که این مناطق در مقایسه با مناطق پردازش صادرات کشورهای نظیر چین، کره جنوبی، امارات متحده دستیابی به اهداف تعیین شده موفق نبوده‌اند (شاکری و همکاران، ۱۳۸۵، ص ۹۷).

در میان هزاران اثر تاریخی کشورمان، آثار تاریخی کیش از جمله آثاری است که در سال‌های اخیر با معرفی آن میلیون‌ها گردشگر داخلی و خارجی بازدیدکننده از آن، جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. بزرگ‌ترین ظرفیت و شایستگی محوری در منطقه آزاد کیش گردشگری دریایی است. محور دوم که در قانون به آن توجه کافی شده، تجارت است و سایر فعالیتها پس از دو مزیت اصلی تعریف شده، برای منطقه آزاد کیش قرار می‌گیرد. جزیره کیش با ویژگی‌های جغرافیایی خاص خود که در زمینه توسعه جهانگردی منطقه‌ای و جهانی دارد، در میان همه جزایر ایرانی خلیج فارس تنها منطقه‌ای است که همه دوران‌ها مورد توجه ویژه قرار گرفته است و خصوصاً در نیم قرن اخیر سرمایه گذاری سنگینی برای توسعه و ارتقاء آن صورت گرفته است (قنبری و خانی، ۱۳۸۹).

ساحل زیبا و کم نظیر سبزرنگ مرجانی کیش که در دنیا منحصر به فرد است ساختار بکر و دست نخورده، آرامش باورنکردنی، بزرگراه‌های پهن و خلوت و مهمتر از همه، امنیت کیش از جمله مزایای آن نسبت به دبی و بسیاری از مناطق اسم و رسم دار توریستی دنیا است. کیش می‌تواند بسیار جذابتر از دبی هم باشد به ویژه اینکه اگر مسافر بداند هزینه کردنش، موجب اشتغال هموطنانش در کیش می‌شود و توسعه سرمایه گذاری و جدی نگاه کردن به این جزیره به عنوان یک منطقه آزاد واقعی می‌تواند دنیا را به سوی این بهشت زمینی روانه کند (پورتال جامع علوم انسانی، ۱۳۸۷، ص ۳۰).

دبی در سال ۱۸۳۰ میلادی یک آبادی کوچک بود با ساکنینی که از راه ماهیگیری، استخراج مروارید و کشاورزی در مقیاسی کوچک امرار معاش می‌کردند. در آن زمان، دبی توسط شاخه‌ای از قبیله بنی یاس از وادی لیوا در جنوب، جایی که هم اکنون شهر ابوظبی قرار دارد، اداره می‌شد. خانواده آل مکتوم که اکنون نوادگان آن‌ها کشور را اداره می‌کنند، رهبری این قبیله را به عهده داشتند. تا سال ۱۸۰۰ تغییر خاصی در دبی بوجود نیامد تا اینکه شیخ مکتوم بن حشر آل مکتوم، حاکم وقت، معافیت‌های مالیاتی را برای تجار خارجی وضع نمود و این باعث گردید تا تجار زیادی

محل تجارت خود را از ایران و منطقه شارجه به دبی منتقل نمایند. بعدها انگلیس یک خط کشتیرانی بین دبی و هند و سایر بنادر مهم منطقه برقرار نمود (شایان، ۱۳۸۷).

یکی از اهدافی که مقامات دبی درصد تحقق آن هستند تبدیل شدن این شیخ نشین به مرکز کشتی‌های مسافرتی (کشتی‌های کروز) در منطقه است و در تلاشند تا به عنوان یک منطقه پیشرو گردشگری مطرح شوند. کارشناسان انتظار دارند درآمدهای جهانی این صنعت در سال ۲۰۱۵ به ۵۰ میلیارد دلار برسد و امارات به قطب رشد منطقه‌ای بدل گردد. در سال ۲۰۱۱ کشور امارات طبق گزارش سالانه‌ی جامعه اقتصاد جهانی (WEF) پیرامون ارزیابی جایگاه کشورها از نظر بهره‌برداری از گردشگری از میان ۱۳۹ کشور در رتبه ۳۰ قرار گرفته است (سازمان توسعه تجارت ایران، ۱۳۸۹، ص ۱۱).

از آنجا که جزیره کیش دارای سابقه تاریخی در تبدیل شدن به یک بندر تجاری می‌باشد، نگاهی این چنینی به این جزیره همراه با همت، تلاش، صرف وقت و سرمایه جمعی از هموطنان که دغدغه پیشرفت و سربلندی کشور عزیزمان را دارند جزیره کیش را به مروارید زیبای خلیج فارس بدل کرده است که پتانسیل تبدیل شدن به قطب گردشگری منطقه را دارا می‌باشد.

محدوده منطقه مورد مطالعه:

جزیره کیش با ۹۱ کیلومتر مربع مساحت یکی از زیباترین جزایر خلیج فارس است که در ۱۸ کیلومتری کرانه جنوبی ایران بین مختصات جغرافیایی 53° و 53° تا 54° و 4° طول شرقی از نصف النهار گرینویچ و 26° و 29° تا 26° و 35° عرض شمالی واقع شده است. طول جزیره کیش ۱۵ کیلومتر در محور شرقی-غربی و پهنای آن ۷ کیلومتر در محور شمالی-جنوبی و تقریباً بیضی شکل است.

بیشتر ماههای سال دارای آب و هوای معتدل است. دی و بهمن خنکترین و تیر و مرداد گرمترین ماههای سال هستند. آمار ثبت شده در طی یک دوره ۱۷ ساله نشان می‌دهد که پایین‌ترین دما ۸ درجه و بالاترین دمای کیش ۴۵ درجه سلسیوس می‌باشد.

کیش از طبیعتی زیبا و منحصر به فرد برخوردار است. سواحل آرام با ماسه‌های مرجانی، آب زلال دریا که شفافیت کم نظیر آن امکان مشاهده انواع آبزیان را در عمق چند متری مقدور می‌سازد پوشش گیاهی مناسب و سرسبزی و طراوت آن به ویژه در هفت ماه از سال چشم اندازی زیبا و تماشائی به آن بخشیده است که سالانه حدود یک میلیون نفر از دوستداران طبیعت و دریا را به سوی خود جلب می‌کند.

دبی یکی از شهرها و شیخ‌نشین‌های هفت‌گانه امارات متحده عربی است، این شهر در جنوب کشور ایران و در حاشیه خلیج فارس و در شبه جزیره عربستان واقع شده است. دبی بیشترین جمعیت (حدود ۱/۵ میلیون نفر) را در میان هفت شیخ‌نشین کشور امارات دارد و بعد از شهر ابوظبی بزرگ‌ترین شهر کشور امارات است. حدود ۱۲۸۵ کیلومتر مربع مساحت دارد و به عنوان پرطرفدارترین شهر امارات شناخته شده است. امارات متحده عربی در منطقه خشک استوایی واقع شده و در عین حال تحت تأثیر آب و هوای اقیانوسی قرار دارد. هوای امارات متحده عربی در فصل تابستان گرم و مرطوب و درجه حرارت بین ۳۸ تا ۵۰ درجه سلسیوس است. میزان رطوبت در این کشور بویژه

در تابستان افزایش می‌یابد. بهترین زمان برای سفر به دبی از اواخر آبان ماه تا اواسط اردیبهشت می‌باشد، که هوا در بهترین وضعیت است.

روش تحقیق

این مقاله از نوع توصیفی - تحلیلی است. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از بررسی‌های اسنادی - کتابخانه‌ای و مقالات اینترنتی استفاده شده است و با توجه به مطالعات صورت گرفته مقایسه‌ای تطبیقی بین مقاصد گردشگری کیش و دبی از نقطه نظر جایگاه صنعت توریسم در منطقه صورت گرفته است.

یافته‌ها:

منطقه آزاد کیش

کیش به عنوان جزیره‌ای کوچک، با پیشینه کم و پایدار در زمینه‌ی گردشگری، به دلیل اهمیت تاریخی و زیبایی جاذبه‌هایش می‌تواند مسافران خارجی یا حتی ساکنان محلی را به خود جلب کند، گونه‌های مختلف این جاذبه‌ها را می‌توان طبیعی یا فرهنگی، انسان ساخت، جشنواره‌ها، رویدادها، فعالیت‌های گوناگون و متفاوت، تسهیلات ساخته شده به منظوری خاص، مهمان نوازی، پذیرایی و خدمات ترابری نام برد. جاذبه‌ها و منابع مختلف در چهار گروه طبقه بندی شده‌اند. منابع و جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و باستانی، ویژه و تفریحی - ورزشی که در جدول شماره ۱ آورده شده است (مهندسان مشاور باوند، ۱۳۸۴، ص ۱۰۱)

جدول شماره ۱- جاذبه‌های گردشگری کیش

جاذبه‌های طبیعی	جاذبه‌های فرهنگی و باستانی	جاذبه‌های ویژه	جاذبه‌های انسان ساخت، تفریحی و ورزشی
• سواحل ماسه‌ای	• شهر باستانی حریره	• کاشانه هور (نمایش بهره برد آری دوباره از	• باشگاه و میدان اسب سواری
• پارک درخت سبز	• قنات (کانال‌های سستی آب)	• منابع انرژی قابل جایگزینی)	• مسیر روشن و ۵۰ کیلومتری دوچرخه به دور
• حیات دریایی و صخره‌های	• آب انبارهای سستی (پایاب و	• کشتی یونانی (کشتی شکسته و به گل	• جزیره، که قابل استفاده برای دویدن نیز هست.
آبگیر مرجانی (در حال غواصی	بادگیر)	نشسته)	• باشگاه‌های ورزش‌های دریایی کیش (جت
و گشت با قایق‌های کف شیشه‌ای	• موزه سرزمین عجایب	• سینمای ساحلی صبا	اسکی، اسکی روی آب، قسایقرانی، غواصی،
قابل دیدن است)	• کارگاه سستی مروارید		ماهگیری)
• پارک آهوان	• مسجد خاتم الانبیاء		• باند و محوطه مدرسه هواپیماهای بدون موتور
• دهکده کشاورزی باغو	• مسجد امیرالمؤمنین		(گلایدینگ) (گواهینامه ایکائو دارد، اما در حال
• پارک باغ بهشت	• مسجد جامع نور		حاضر مورد استفاده قرار نمی‌گیرد)
• پارک ساحلی مرجان	• ناحیه سستی میرمهنا		• ساحل بانوان
• اسکله تفریحی	• شهر زیرزمینی کاریز		• مجتمع ورزشی کیش در دهکده آل مپیک
			(دارای ۶ زمین تنیس، استخر شنا، زمین فوتبال)
			• بیست اتومبیلرانی کوچک
			• سایر تسهیلات ورزشی
			• پارک دلفین (سرگرمی)

• (کلیه جاذبه‌های طبیعی کیش به آسانی قابل دسترسی هستند و محصور نشده‌اند. چون هیچ اقدامی در زمینه حفاظت از محیط زیست نمی‌شود.)

منبع: مهندسان مشاور باوند، ۱۳۸۴

جزیره کیش از نظر محیط زیست طبیعی، یکی از بکرترین مناطق خلیج فارس است. استعدادهای طبیعی و موقعیت ویژه آن زمینه بهره برداری جهانگردی و تجاری از آن را در حد قابل توجهی فراهم ساخته است. سواحل کم نظیر این جزیره مرجانی، نه تنها در فصول گوناگون سال، بلکه در طول یک روز، در ساعات مختلف جلوه‌های بدیع و گوناگون و بسیار زیبایی از طبیعت را به تماشا می‌گذارند. سواحل کیش در شرق و شمال شرقی و جنوب از

زیباترین سواحل جهان است. تاسیسات رفاهی، خدماتی، تجاری، تفریحی و دیدنی مختلف و متنوعی در این جزیره احداث شده است، همچنین کنار اسکله تفریحی، پیست دوچرخه سواری در پیرامون جزیره احداث شده است. در اطراف یکی از کهنسال ترین درختان جزیره نیز مجموعه تفریحی و دیدنی ایجاد شده که به مجموعه درخت سبز معروف است (ایمانی و ایوبی، ۱۳۸۹، ص ۷).

الگوهای ورود گردشگر، آمار و مشخصات گردشگران در جزیره کیش تعداد مسافر ورودی و دوره سفر
دوره‌ی اصلی سفر در کیش از اوایل آذر تا نیمه فروردین ماه طول می‌کشد در حالی که اوج تعداد سفرها در ماه دی است. کم‌ترین مسافر ورودی بین شهریور و آبان است که گردشگران اندکی به جزیره می‌روند. در طول جشنواره تابستانی از آغاز تیر تا آغاز شهریور، رونق موقتی در گردشگری به وجود می‌آید. نوروز ایرانیان نیز یک دوره اوج سفر به جزیره است.

طبق گزارش‌های سازمان منطقه آزاد کیش، تعداد کل گردشگران جزیره در سال ۱۳۸۸ برابر با ۱۱۹۳۰۸۰ نفر بوده است که در طرح جامع تعداد کل گردشگران سال ۱۳۹۰ جزیره ۲/۳ تا ۲/۷ میلیون نفر برآورد شده بود (طرح تجدید نظر توسعه کیش، ۱۳۷۸، ص ۱۲۴).

طبق برآورد طرح جامع کیش (۱۳۷۸)، رشد و تعداد گردشگران کیش برای سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۵ به صورت زیر پیش بینی شده است.

برآورد تعداد مسافران کیش برای سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۵ (هزار نفر)

سال	مسافران داخلی	مسافران خارجی	جمع
۱۳۸۵	۲۴۰۰	۵۷۰	۲۹۷۰
۱۳۹۵	۶۰۰۰	۱۰۰۰	۷۰۰۰

منبع: طرح جامع کیش، ۱۳۷۳، ص ۲۳۳

روندهای جاری نشان می‌دهد که این برآوردها خیلی بالاتر از روندهای واقعی در نظر گرفته شده است. علاوه بر این، با توجه به محدودیت و حساسیت ظرفیت پذیرش جزیره کیش، به نظر می‌رسد که جذب این تعداد گردشگر به جزیره، موافق با توسعه پایدار گردشگری نیست و باید با احتیاط بیشتر عمل کرد. توانایی کیش در ارتباط بهتر با سرزمین اصلی و جزایر پیرامون آن و ایجاد همکاری و مشارکت با جزایر دیگر است که باعث موفقیت بیشتر آن به عنوان یک مقصد شاخص خواهد شد.

گردشگری نقش تعیین کننده‌ای در کل جزیره دارد، تأثیر مستقیم و غیرمستقیم اقتصادی-اجتماعی آن بر کل اقتصاد جزیره و شاخص‌های اقتصادی، اشتغال و خدمات مرتبط با آن قابل توجه است. نیاز به ارتقای ارزش صنعت گردشگری باید در رأس جهت گیری راهبردی هر فعالیت پایداری قرار گیرد. این امر حائز اهمیت است که صنعت گردشگری به منافع اجتماعی و زیست محیطی به اندازه منافع اقتصادی توجه کند.

افزایش اهمیت آینده گردشگری در سراسر جهان و به خصوص در کیش با عوامل زیر حاصل می‌شود:

۱- استمرار تغییر اقتصاد از سنتی به پایه خدماتی ۲- تمرکز بر صنایع با قابلیت افزایش درآمدهای صادراتی.

گردشگری یکی از معدود بخشهای بنیادی است که قادر است در بلند مدت حافظ رشد بسیار باشد. از آنجا که با توسعه گردشگری می‌توان منافع بی شماری را برای یک مقصد به بار آورد، نیاز به تلاش‌هایی وسیع‌تر برای توسعه آن آشکار می‌شود.

جدول شماره ۲- منافع گردشگری کیش

منافع اجتماعی	منافع اقتصادی
<p>- گردشگری به عنوان ایجاد کننده پیوستگی بین ساکنان محلی و افراد ذینفع: از طریق توسعه سرمایه اجتماعی، منابع مالی بیشتری در خدمات عمومی و اجتماعی، رویدادها و سرمایه گذاری‌های جزیره به کار گرفته می‌شود.</p> <p>- گردشگری به عنوان ابزار افزایش آگاهی فرهنگی: به نمایش گذاردن و ارتقای فرهنگ و زمینه میراثی کیش و ارزشهای تاریخی آن افتخار منطقه‌ای و مشارکت جامعه محلی را فراهم می‌آورد.</p> <p>گردشگری به عنوان وسیله‌ای برای احیا و ارتقا (تجدید حیات) - محیط زیست محلی و زیرساختها: زیرساخت‌های پیشرفته‌تر، خدمات بهداشتی کیفی و تسهیلات سرگرم کننده باید برای گردشگران ایجاد می‌شود که برای جامعه محلی نیز تأثیر مثبت به جا می‌گذارد.</p> <p>- گردشگری به عنوان ابزاری برای نگهداری محوطه‌های میراث فرهنگی و مناطق اکولوژیک: در فرایند کاربرد درآمد رو به افزایش، سازمان منطقه آزاد کیش توانایی مرمت و نگهداری بناها و مکانهای تاریخی و فرهنگی ارزشمند، مناطق حساس اکولوژیکی و با ارزش سنتی را خواهد داشت.</p> <p>- گردشگری به عنوان ایجاد کننده تصویری مطلوب: گردشگری تعدد فرهنگها را به وجود می‌آورد و درک و آگاهی بین فرهنگ‌های گوناگون مسافران را حین ملاقات با یکدیگر و در طول اقامتشان بهبود می‌بخشد.</p>	<p>- گردشگری به عنوان محرک اقتصادی: مسافران و خریداران محلی و منطقه‌ای که به کیش سفر می‌کنند، فرصت‌هایی را برای فروش کالا و خدمات اضافی به وجود می‌آورند.</p> <p>- گردشگری به عنوان ابزار تنوع بخشی فعالیت‌ها: گردشگری فرصتهایی را برای تنوع دادن به اقتصاد محلی به وجود می‌آورد، زیرا دارایی‌های ویژه محلی نظیر میراث فرهنگی را می‌توان از طریق فعالیتهای فرهنگی، نمایش‌ها، تولید سوغاتی، عرضه خدمات و محصولات مرتبط با آن و غیره، به صورت سرمایه‌ای برای گردشگری درآورد.</p> <p>- گردشگری موتور ایجاد شغل: گردشگری فرصت‌های بیشتری برای فعالیتهای کاربر و کوچک مقیاس ساکنان محلی و مهاجران جویای کار که از سرزمین اصلی آمده‌اند، نسبت به سایر بخشهای اقتصادی، بجز بخش کشاورزی، بوجود می‌آورد.</p> <p>- گردشگری به عنوان کالای تجاری بدون محدودیت: موانع تجاری برای ارتقا گردشگری در خارج از کیش، در مقایسه با سایر کالاهای اقتصادی جزیره، درحداقل است.</p> <p>- گردشگری به عنوان محرک کسب درآمد خارجی: گردشگری درآمد ارزی را در جزیره افزایش می‌دهد.</p> <p>- تأثیر فزاینده مخارج گردشگری: از آنجائیکه هزینه‌های خرج شده توسط گردشگران، درآمد جمعیت کشور است و مجدداً خرج می‌شود، لذا تأثیری فزاینده بر تقاضای کالا و خدمات در خود کیش، جدای از سایر فعالیت‌ها، به دست می‌دهد.</p>

منبع: طرح جامع مقصد گردشگری جزیره کیش «باغ ایرانی در خلیج فارس»، ۱۳۸۴: ۸۷

طرح جامع گردشگری که برای ایران تهیه شده دو کاربرد مهم، برای کیش مد نظر قرار داده است:

- ۱- بیانگر تعهد مسئولان به افزایش گردشگری داخلی و گشودن درها به روی گردشگران خارجی از طریق سرمایه گذاری برای ساماندهی تسهیلات گردشگری موجود و جاذبه‌های تاریخی و طبیعی است.
- ۲- گویای گرایش فزاینده ایرانیان به سفرهای داخلی است. کیش این توان را دارد که به صورت مقصدی جدید و جالب برای مسافرانی درآید که خواهان کشف کشور خود هستند. تمایل دولت ایران به سرمایه گذاری در گردشگری نشانه خوبی برای کیش است. سازمان منطقه آزاد کیش می‌بایست هدف‌های عملیاتی خود را در زمینه توسعه گردشگری به دولت بازشناساند و در نتیجه در بودجه گذاری برای توسعه ملی گردشگری مورد توجه قرار گیرد. کیش به دلیل سرشت منطقه آزاد بودنش، نسبت به بازار داخلی امتیاز بیشتری برای توسعه اجتماعی آزادانه‌تر دارد (مهندسان مشاور باوند، ۱۳۸۴).

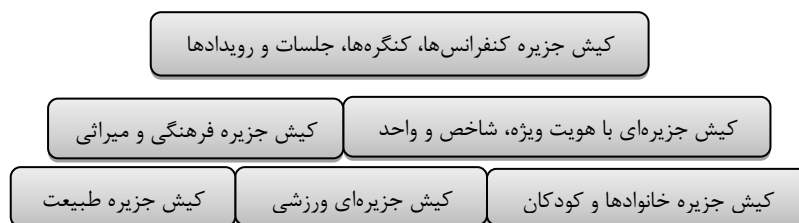
بازار گردشگری کیش، به علت قیمت مناسب‌تر خریدهای خرد، اصولاً بازاری داخلی است و همانطور که ارقام تولید ناخالص داخلی نشان می‌دهد سهم این بخش نسبت به کل از ۸ درصد به ۵ درصد تنزل یافته است. کیش توانسته است خود را به عنوان یک مقصد تجاری در بازار منطقه‌ای مطرح کند و با دیگر مراکز صدور مجدد کالا در

خلیج فارس رقابت نماید، بلکه به بازاری برای ورود مجدد کالاهای دبی تبدیل شده است که بیشتر باعث خروج درآمدهای اقتصادی شده است تا ورود آن.

به علت پایین بودن درصد سرمایه گذاری شرکتهای خارجی، کیش نمی‌تواند نقش پایداری در کسب عایدات مبادلات خارجی ملی داشته باشد، همچنین به علت نارسایی مطالعات امکان‌سنجی، نمونه‌هایی از اتلاف سرمایه در برخی از پروژه‌های تفریحی یا هتلداری دیده شده است (مانند: شهرشادی، هتل تابان).

کیش نتوانسته است به صادرکننده واقعی کالاهای ساخته شده تبدیل شود، زیرا بخش عمده‌ای از صادرات به سرزمین اصلی باز می‌گردد و در جذب بخش عمده‌ای از شرکتهای خارجی ناموفق بوده است لذا هنوز برای سرمایه گذاران محیط پرخطری به شمار می‌آید.

پیش‌بینی‌ها برای توسعه آتی گردشگری در جزیره کیش بر پایه ارزیابی و تحلیل وضع موجود (توان‌سنجی) با رویکرد ظرفیت‌پذیری، به صورت زیر محاسبه شده است:

شکل شماره ۱- توان‌سنجی ظرفیت‌پذیری کیش در گردشگری

منبع: طرح جامع مقصد گردشگری جزیره کیش «باغ ایرانی در خلیج فارس»، ۱۳۸۴: ۱۳۲

قوانین منطقه آزاد کیش و سطح نسبتاً بالای خدمات و زندگی در جزیره، شرایط اقلیمی خاص در ۹ ماه از سال، وجود سرمایه‌گذاران در صورت وجود مدیریت منسجم و برنامه‌مدون، وجود سایر جاذبه‌های گردشگری مانند گردشگری ورزشی ساحلی و آبی و مجموعه ورزشی المپیک، گردشگری تحصیلی، گردشگری تجاری و بازرگانی و اکوتوریسم در سطح جزیره از مهم‌ترین مزایای کیش می‌باشد (رکنی و همکاران، ۱۳۸۹)

منطقه آزاد دبی

منطقه‌ی آزاد دبی به عنوان اولین منطقه‌ی آزاد خاورمیانه با هدف قرار دادن بازار ۱/۵ میلیارد نفری کشورهای آسیای میانه، کشورهای خلیج فارس و شمال آفریقا شکل گرفته است. مناطق آزاد ایران از نظر گردشگری و زیرساخت‌های مربوط به آن، از رقبای همسایه‌ی خود بسیار ضعیفتر عمل کرده‌اند، به طوری که منطقه آزاد دبی فقط در سال ۲۰۰۸ حدود ۱۰ میلیون گردشگر را به خود جذب کرده است (ابراهیم زاده، ۱۳۹۰، ص ۱۲)

بدلیل کیفیت منحصر به فرد دبی، این شهر به مرکز توریستی امارات تبدیل شده است. دبی خانه‌ی تعدادی از تماشایی‌ترین سازه‌های ساخته‌ی دست بشر در جهان می‌باشد. اکثر آسمان‌خراش‌های دبی جزو بلندترین برج‌های جهان هستند و جزایر نخل مانند آن شامل مایل‌ها ساحل سفید رنگ است که تفریحات جالبی ارائه می‌دهد.

این شهر بیشترین جمعیت را در میان هفت امارت امارات دارد و دومین امارت بزرگ آن و با تنها ۵ درصد از مجموع وسعت خاک امارات متحده عربی بعد از بزرگترین امارت ابوظبی با بیش از ۸۵ درصد از کل مساحت امارات متحده عربی می‌باشد. دبی از دیگر امارت‌های امارات متحده عربی متمایز می‌باشد از این لحاظ که درآمد نفت آن

تنها ۶ درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهد و اکثر درآمد امارت دبی از منطقه آزاد جبل علی یا فروش ملک به اتباع خارجی در مناطق آزاد، اعطای اقامت، صدور مجدد کالا؛ ترانزیت مسافر و کالا و همچنین قسمت بزرگی نیز از گردشگری و دیگر خدمات مالی و تجاری تشکیل می گردد.

جدول شماره ۳- جاذبه های گردشگری دبی

جاذبه های طبیعی	جاذبه های فرهنگی و باستانی	جاذبه های ویژه	جاذبه های انسان ساخت، تفریحی و ورزشی
• سواحل آمایش شده	• دبی جدید (Bur Dubai)	• فستیوال ها (خرید، مسابقه ی گلف	• پارک های آبی (Wild Wadi)
• سواحل ماسه ای	• مسجد بزرگ (Grand Mosque)	• Desert Classic، مسابقات اسب	• اتومبیل سواری
• سواحل و چشم انداز	• مسجد زیبای جمیره	• دوانی، فستیوال سورپرایز تابستان	• انواع ساختمانها و برجها (، برج دبی، برج های جمیره
• سواحل و چشم انداز	• منطقه ی Bastakia	• سیاحت های صحرایی در جیب های x4	• خلیفه و ...
• سیاحت بر روی	• موزه دبی	• شتر سواری	• قایق سواری
• کشتی	• دهکده میراث	• بازارهای سنتی (Souks)	• جت اسکی و موج سواری
	• دهکده غواصی	• جزایر نخل (نخل دیره، نخل جبل علی و نخل جمیره)	
		• پیست اسکی	
		• دیره (Deira)،	
		• جاده ی شیخ زاید	
		• دهکده ی میراث دبی (Heritage Village)	

منبع: نگارندگان

دبی با به وجود آوردن انواع مختلفی از گردشگری مانند؛ پارک های آبی و سواحل آمایش شده، اتومبیل سواری، ماسه درمانی، انواع ساختمانها و برجها، قایق سواری، جت اسکی و موج سواری، شرایط خرید مناسب، ساخت چشم اندازهای انسان ساخت استثنایی (جزیره نخل) و... توانسته است قشرهای مختلف از گردشگران را به خود جذب نماید (بلوچی و محمدی، ۱۳۹۱، ص ۲۲۹).

گردشگری یکی از استراتژی های مهم این امیرنشین برای سرازیری دلار به امارات متحده می باشد، گردشگری دبی بیشتر بر خرید است اگر چه جذابیت های مدرن نیز دارد. در سال ۲۰۰۷ میلادی شهر دبی هشتمین شهر پربازدید جهان بود. انتظار می رود که در سال ۲۰۱۵ میلادی، ۱۵ میلیون گردشگر به دبی سفر کند. این شهر در عرض ۲۵ سال از یک مرکز تجاری بی رونق و کاملاً محدود از شن های صحرا جهشی بزرگ زد و تبدیل به یکی از کلان شهرهای تجاری جهان شد. یک کانال در مرکز دبی وجود دارد که توسعه دبی از اطراف این کانال آغاز شده است و همینطور به سمت جنوب و به طرف ابوظبی یعنی پایتخت امارات متحده عربی در حال گسترش است، این کانال محل رفت و آمد قایق های آنها به سمت ایران بوده است و هنوز هم رفت آمد هایی به شکل سنتی برقرار است.

در ابتدا درآمدهای نفتی برای سرمایه گذاری و رونق دبی به کار گرفته شد ولی اکنون این شهر چنان رونقی پیدا کرده است که منبع درآمد اصلی آن تجارت و صنعت توریسم است، مسافران و توریست های زیادی به دبی می آیند (که تعداد زیادی از آنها ایرانی هستند). آن ها برای آفتاب گرفتن در ساحل دریا، دیدن شنزارهای دبی و خرید کردن در بازار غنی و هیجان انگیز آن به دبی می آیند. همچنین این شهر یکی از معدود شهرهایی است که بیشتر تجار علاقه زیادی به آن دارند و برای نقل و انتقال کالاهای خود از بنادر آن تمایل زیادی دارند. دبی شهری تاریخی مثل

قاهره یا دمشق نیست و در آن آثار باستانی و تاریخی قابل توجهی یافت نمی‌شود، اما یکی از شهرهایی است که به سرعت مسیر رشد و ترقی را طی کرده است.

جاذبه‌های توریستی آن بطور غیرقابل باوری مدرن هستند و در هر گوشه‌ای دیده می‌شوند. در این شهر همه چیز ممکن است و گردشگران با جاذبه‌هایی روبرو می‌شوند که موقعیت این شهر را در صحرای عربستان بی‌رقیب می‌کند. پیست اسکی دبی مهیج‌ترین جاذبه‌ی توریستی آن است. پارک آبی *Wild Wadi* نیز یکی از چهار موج‌ساز مصنوعی جهان را دارا می‌باشد.

در دبی آفتاب همیشه در دسترس است و این شهر صحرایی امروزه به یک واحه‌ی عربی تبدیل شده است. مهم‌ترین مناطق زیبای آن عبارتند از دبی جدید ((*Bur Dubai*) دیره ((*Deira*) جمیره و جاده‌ی شیخ زاید که حاوی مراکز اطلاعات توریستی تحت نظارت دپارتمان توریستی و تجارتی دبی می‌باشد.

Bur Dubai در برگیرنده‌ی مناطق تاریخی می‌باشد، در حالی که دیره ناحیه‌ای شامل فروشگاه‌های سنتی است، جمیره نیز سواحل و چشم‌اندازهای لوکس فراوانی دارد. در خیابان شیخ زاید نیز می‌توانید مرکز اصلی نمایشگاه‌ها، تعدادی هتل و رستوران لوکس بیابید.

جاذبه‌های طراز اولی در اطراف دبی موجود است که سفرهای روزانه در این مناطق عربی را دلپذیرتر می‌سازد. توریست‌هایی که به دنبال تجربه‌ای به جز آسمان‌خراش‌ها هستند، حتماً از سیاحت‌های صحرایی در جیب‌های X4 و

حتی سفر بر روی شتر (کشتی صحرايي) لذت خواند برد. منطقه‌ی شارجه نیز با فاصله‌ی کمی از دبی، جاذبه‌های دیدنی فراوانی دارد و معمولاً مملو از توریست می‌باشد.

شهر ابوظبی که پایتخت امارات می‌باشد، جاذبه‌های کاملاً متفاوتی به گردشگران دبی ارائه می‌دهد. این شهر در ۱۵۰ کیلومتری جنوب غربی دبی واقع شده و کمتر از ۲ ساعت با آن فاصله دارد. عجمان، آل‌آیین، بندر جبل‌علی، جزیره‌ی کیش و ساحل مجاور شرقی همگی مکان‌های زیبایی برای بازدید هستند.

بزرگ‌ترین سرمایه‌ی این شهر، آسمان‌خسکه‌هاست که بطور مداوم ساختمان‌های بسیار مدرن و برج‌های عظیم از آن سربر می‌آورند و همه ساله رکورد جهانی را می‌شکنند. برج دبی که آوازه‌ی معماری مدرن و پربهت آن همواره در حال افزایش است، یکی از نفس‌گیرترین برج‌های دبی می‌باشد که در حال حاضر بلندترین آسمان‌خراشی است که بشر قادر به ساخت آن بوده است. منطقه‌ی Bastakiya درست برخلاف ساختمان‌های مدرن، شامل تعدادی خانه‌ی مربوط به اوایل قرن بیستم است که قبل از شکوفایی صنعت نفت در این شهر ساخته شده‌اند. مساجد و اماکن مذهبی دبی نیز حقیقتاً تأثیرگذارند. هرچند اکثر مساجد به روی مردم غیرمسلمان بسته است اما می‌توان در توره‌های داخلی مسجد زیبای جمیره شرکت کرد.

فستیوال‌های سالانه‌ی دبی در دنیا بسیار مشهور است، این کلان‌شهر به خوبی می‌داند که چگونه وقایع درجه یک را برگزار کند. یکی از قابل‌توجه‌ترین وقایع سالانه‌ی دبی فستیوال خرید می‌باشد که ماه ژانویه برگزار می‌گردد، در این زمان فروشگاه‌های مهم و بزرگ، اجناس خود را با تخفیف ویژه ارائه می‌دهند. این موقعیت در فستیوال سورپرایز تابستان (*Summer Surprises*) که ۱۰ هفته طول می‌کشد نیز تکرار می‌شود.

تعطیلات اسلامی نیز در دبی به طور منظم برگزار می‌شوند که حاوی وقایع جالب، دیدنی و اکثراً لذت‌بخش می‌باشند. این مراسم شامل ماه رمضان و تولد حضرت محمد می‌باشد که با ماه‌های قمری هماهنگ می‌شوند و به همین دلیل تاریخ این اتفاقات هر ساله عوض می‌شود.

تجزیه و تحلیل

آمار نشان می‌دهد که با تکمیل مناطقی همچون دبی گردشگران داخلی جذب این مناطق شده و مناطق آزاد داخلی به ویژه کیش از این عرصه عقب مانده‌اند. دبی با جذب ۷.۷ میلیارد دلار درآمد از مسافران خارجی و جذب بیشترین توریست خارجی از سراسر جهان مقام برتر را در کل خاورمیانه و آفریقا دارا می‌باشد و از نظر منطقه‌ای و نیز از نظر ترافیک توریست‌ها و همچنین از نظر شاخص خرج کردن پول توسط توریست‌ها بالاترین جایگاه را در میان تمامی شهرهای خاورمیانه و آفریقا از آن خود کرده است. شهر دبی از نظر شاخص‌های یاد شده با شهرهای بزرگ و مشهور و قطب‌های برتر توریسم جهان همچون نیویورک، رم، سنوول و آمستردام به ویژه از نظر تعداد توریست‌های خارجی که جذب می‌کند، هم‌اوردی می‌کند.

این شهر مقام نهم را در جدول رده‌بندی شهرهای جهان از نظر رشد مخارج و پول خرج شده توسط توریست‌های خارجی بدست آورده که آن را در کنار شهرهای برجسته و کلیدی جهان نظیر سنگاپور، هنگ‌کنگ، توکیو، تایپه، ملبورن، سنوول و بانکوک قرار می‌دهد. بیشتر مسافران خارجی به دبی از کشورها و شهرهای لندن، کویت، پکن،

فرانکفورت و پاریس هستند و انتظار می‌رود لندن از نظر میزان خرج کردن پول سالانه ۸۷۶ میلیون دلار به دبی سرازیر کند در حالی که از توریست‌های کویته در دبی انتظار می‌رود ۳۷۳ میلیون دلار در این شهر هزینه کنند (خبرگزاری میراث فرهنگی، ۱۳۹۰)

دبی	ایران
بالغ بر ۶/۸ میلیون نفر با ۷ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۶	تعداد گردشگران ورودی حدود ۹۰۰ هزار نفر
	تعداد گردشگران دبی ۷/۵ برابر کشور ایران

منبع: سازمان گردشگری

کیش با سابقه‌ی تاریخی خود، بازنده رقیبی است که تا ۱۹۵۰ میلادی تنها یک درخت نخل داشت. در دوره هخامنشیان، کیش مرکز عمده صید مروارید بین النهرین و هندوستان بود و بازرگانان بزرگ دنیا به این جزیره رفت و آمد داشتند. دوران عظمت و شکوفایی تاریخ کیش از قرن چهارم هجری، پس از وقوع زلزله در سیراف آغاز شد، ویرانه‌های به جا مانده از شهر حریره در قسمت شمال جزیره نیز از عظمت جزیره کیش در آن دوران حکایت می‌کند. اهمیت استراتژیک کشور ما به عنوان شاهراه ارتباطی شرق و غرب و نیز موقعیت ویژه کیش در خلیج فارس همواره مورد توجه کشورهای دیگر بوده است. در سال ۱۳۴۹ جزیره کیش مورد بازدید هیات‌های کارشناسی ایران و آمریکا قرار گرفت و با توجه به موقعیت جغرافیایی و استراتژیکی مناسب، به عنوان یک مرکز بین‌المللی توریستی - تجاری مورد توجه قرار گرفت. به منظور جلب جهانگردان به این جزیره و تأمین آسایش و رفاه آنان، در مهر ۱۳۵۱ سازمان عمران کیش به ثبت رسید.

سازمان عمران کیش طرح منطقه توریستی جزیره کیش را با الگو قراردادن جزایر هاوایی و کرانه‌های جنوبی دریای مدیترانه، با هزینه زیادی آغاز کرد و تا پیش از انقلاب فاز اول آن را به همراه بخشی از فاز دوم به اجرا درآورد. با پیروزی انقلاب اسلامی روند فعالیت‌های سازمان عمران متوقف شد.

جزیره‌ای که سال‌ها سابقه مرکزیت تجاری و گردشگری بوده است به دنبال جذب گردشگر راه‌کارهایی را در پیش گرفته است ولی ارقام نشان می‌دهد که ارقام ورود گردشگر به این جزیره رو به کاهش است. به دلیل عدم ایجاد جاذبه‌های جدید در کیش رغبت مسافران داخلی برای سفر به کیش کاهش یافته است و همچنین مسافرین علاقه چندانی برای سفر مجدد به این جزیره ندارند.

آمار نشان می‌دهد که از سال ۷۲ یعنی تأسیس منطقه آزاد کیش تا سال ۷۶ روند گردشگران ورودی به منطقه رشد داشته است به طوری که میزان مسافران داخلی ورودی به منطقه از ۳۰۸ هزار و ۵۷۴ نفر به ۷۹۴ هزار و ۵۰۵ نفر رسید ولی از این سال به بعد ورود مسافر به این جزیره روند نزولی را در پیش گرفت. آمار مسافران از ۷۹۴ هزار و ۵۰۵ نفر در سال ۷۶ به ۷۱۱ هزار و ۷۴۸ نفر در سال ۷۸ کاهش یافت. آمار گردشگران خارجی کیش با حفظ روند افزایش از ۱۷۹ نفر در مدت ۶ سال به ۴۰ هزار نفر رسیده است.

با گذشت ۳۴ سال از زمان استقلال کشور امارات، یکی از مهمترین کشورهای اقتصادی جهان، محل تجمع قومیت‌های مختلف و یکی از مهمترین کشورهای گردشگری به شمار می‌رود. اکنون، نفت، بازرگانی و گردشگری مهمترین موارد کسب درآمد این کشور به شمار می‌رود (غلامی، ۱۳۹۲).

گفته می‌شود که مردمان دبی، سال‌ها پیش از ناحیه‌های جنوبی بومی ایران و شهرهای بیابانی عربستان به این مکان مهاجرت کرده‌اند. با به کارگیری اندیشه صحیح و ایجاد تجارت آزاد در امارات چرخه اقتصادی این کشور به حرکت در آمد و دبی بعد از گذشته کمتر از دو دهه به قطب اقتصادی جهان عرب و خاورمیانه تبدیل شد. ولی از سوی دیگر اینک دبی بزرگ‌ترین مرکز اقتصادی خاورمیانه و مرکز گردشگری مهم در این منطقه به شمار می‌رود ولی کیش همچنان در جست‌جوی یافتن جایگاه خود در امر گردشگری است و عمده فعالیت‌های صورت گرفته برای جذب گردشگر که به عنوان هدف اصلی برای این جزیره تعریف شده است به تقلید از الگوهای کشورهای دیگر است (ریحانی، ۱۳۹۰)

در ایام تعطیلات سال، تنها از فرودگاه بین‌المللی امام خمینی، روزانه پانزده پرواز به مقصد دبی انجام می‌شود که اگر آمار پروازهای شهرهای دیگر را هم به آن اضافه کنیم، شاید به دو برابر این رقم برسد. در صورتی که تعداد پروازهای دبی از فرودگاه‌های سراسر کشور، در ماه به کمتر از صدها پرواز می‌رسد. در بعضی از ایام تعطیل نوروز، هواپیمایی امارات هر شب چهار پرواز خالی از دبی به تهران انجام می‌دهد تا مسافران ایرانی را به دبی منتقل کند، یعنی آنقدر سود این کار زیاد است که هزینه پرواز خالی دبی - تهران را هم تقبل می‌کنند. علت این امر بدون تردید در سیاستگذاری‌های نادرست است. آژانس‌های مسافرتی در ایام عید، کلیه پروازهای شرکت‌های هواپیمایی را به صورت چارتر (اختصاصی) در اختیار می‌گیرند و هر صندلی را با دو برابر قیمت به مردم می‌فروشند. در واقع در سایه سیاستگذاری‌های غلط و سودجویی آژانس‌ها، تعداد زیادی از مسافران سفر به دبی را به جای کیش ترجیح می‌دهند که یکی از علت‌های اصلی آن عدم شناخت، تبلیغات درست و اطلاع‌رسانی عمومی است که می‌تواند با برنامه‌های جذاب و مستند این عطش را در مسافران علاقمند ایرانی و خارجی بوجود آورد.

کشورهایی همچون امارات، ترکیه، مالزی، مالدیو، هند، سنگاپور، ارمنستان، تایلند، ... از آن دسته کشورهایی هستند که این اواخر خود را به عنوان مقصدهای جدید گردشگری به گردشگران سراسر دنیا معرفی کرده‌اند. این کشورها با شناخت ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خود و برنامه‌ریزی‌های دقیق و مناسب توانستند هر ساله گردشگران زیادی با علائق و سلیقه‌های مختلف را جذب نمایند و برای انواع مختلف گردشگران برنامه ریزی نمایند (کاظمی فر، ۱۳۹۱)

نتیجه‌گیری

جزیره کیش دارای جاذبه‌های گردشگری فراوانی از جمله کشتی یونانی، غروب کیش، شهر زیر زمینی، شهر حریره، درختان منحصر به فرد، سواحل زیبا و آبهای زلال و شفاف با ظرفیت توسعه ورزشهای آبی و دریایی است که با توسعه زیر ساخت‌ها می‌توان علاوه بر جذب گردشگران فراوان و کسب درآمد، برای افراد زیادی نیز شغل ایجاد کرد.

این جزیره در مقایسه با منطقه آزاد دبی در امارات متحده عربی دارای جاذبه‌های گردشگری بیشتری است اما این امیرنشین حاشیه جنوبی خلیج فارس با توسعه زیرساختها، سالانه حدود یک میلیون و ۳۰۰ هزار گردشگر ایرانی را جذب می‌کند. این زیرساختها شامل امکانات و تجهیزات مناسب فرودگاهی، دسترسی آسان به مراکز خرید و

بازارها، تورهای ارزان قیمت، افزایش پروازهای خارجی، شبکه حمل و نقل درون شهری، قوانین و مقررات مناسب، ارائه تسهیلات بانکی به سرمایه‌گذاران بخش گردشگری و استاندارد سازی خدمات گردشگری است. جاذبه‌های کیش بسیار زیباتر از جاذبه‌های دبی و سایر شهرهای امارات متحده عربی است اما این کشور عربی زیر ساختها را آماده کرده و فقط در امیرنشین دبی حدود ۵۰۰ مرکز اقامتی وجود دارد.

جزیره کیش با وجود موقعیت جغرافیایی بی نظیر و امکان جذب توریست در مقیاس بالا به دلایل مختلفی که مهم‌ترین آنها نبود برنامه‌ای منسجم و طرحی جامع در جهت پیشبرد اهداف خاص و داشتن نگاه مولکولی و مقطعی و عدم نگاه کلان و کلونی می‌باشد، هنوز در انجام این مهم به قدر کافی توانمند عمل ننموده است.

تمامی مسئولان سازمان منطقه آزاد کیش در راستای بهره‌برداری هر چه بیشتر از این امکانات بررسی‌های گسترده‌ای را آغاز نموده‌اند. با توجه به طرح جامع ۲۰ ساله کیش، هدف اصلی تبدیل جزیره کیش به یک قطب گردشگری و جذب گردشگران داخلی و خارجی به خصوص گردشگرانی از کشورهای مسلمان می‌باشد.

راه کارهایی برای هر چه پایدارتر نمودن توسعه گردشگری برای جامعه میزبان جزیره کیش

- اتخاذ خط مشی‌های توسعه گردشگری جامعه محور از طرف بخش دولتی (سازمان منطقه آزاد کیش) برای مشارکت فعالانه جامعه میزبان در فرآیند توسعه گردشگری جزیره کیش

- توجه به نیازهای اقتصادی جامعه میزبان و افزایش فرصت‌های کسب و کار گردشگری در میان آنها از طریق ایجاد تعاونی‌های گردشگری، وام‌های کم بهره و اعطای مجوزها

- سازمان منطقه آزاد کیش، سیاست‌های سرمایه‌گذاری را به نفع جامعه بومی هدایت کند و همچنین آنها را به سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف کوچک و متوسط مقیاس صنعت گردشگری جزیره کیش (مانند هتل‌ها، رستوران‌ها، کلوب‌های دریایی) تشویق نماید. زمانی که افراد بومی، خود را در جریان صنعت گردشگری ذینفع بدانند، مسلماً در توسعه هر چه پایدارتر آن کوشش خواهند کرد (ضرغام بروجنی و همکاران، ۱۳۹۱، ص ۲۷)

پیشنهادات

به طور کلی و در یک نگاه راهکارهایی جهت رفع مشکلات گردشگری می‌توان پیشنهاد کرد:

- تدوین قوانین پیشرفته برای ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری در منطقه و شفافیت قوانین و مقررات.
- ثبات و پایداری در قوانین و مقررات موضوعه و رعایت منافع همه گروه‌ها در تدوین قوانین با مشارکت بخش خصوصی.

- ضرورت تعریف روشنی از مفاهیم منطقه آزاد از جمله منطقه آزاد کیش در خصوص گردشگری.

- ضرورت بکارگیری نیروهای متخصص در کیش به ویژه در بخش گردشگری.

- ضرورت همکاری و تعامل دوسویه در بخش خصوصی و دولتی در کیش به دلیل ماهیت به هم پیوسته منافع آنها.

- ضرورت اطلاع رسانی در خصوص جاذبه‌ها و مزیت‌های کیش.

- اصلاح مقررات متناسب با شرایط منطقه و حفظ آنها برای ایجاد ثبات و امنیت سرمایه‌گذاری.

- ترویج توریسم منطقه‌ای و بین‌المللی و اطلاع‌رسانی جهانی درباره جذابیت‌های گردشگری جزیره و تبدیل کیش به یک جزیره شاد *Life & Fun Island* براساس موازین اسلامی و ایرانی.
- ایجاد پلاژها و مناطق یا جزایری (*Enclaves*) برای ملیت‌های خارجی متناسب با فرهنگ و آداب و رسوم خودشان.
- ایجاد زیرساخت‌ها و گسترش بندرگاه‌ها، راه‌ها و تقویت حمل و نقل دریایی.
- بازرگاری در سیاست‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی و تمدید معافیت‌های مالیاتی ۱۵ ساله فعلی (تحت شرایط مدون)
- تغییر نظام پروازهای کیش از عمدتاً چارتری به چارتری و روتین، و حذف بازار سیاه موجود.

منابع

- ابراهیم زاده، عیسی (۱۳۸۶)، توسعه توریسم و تحولات کارکردی آن در ایران در حال گذار، نشریه علوم جغرافیایی، ج ۶، شماره ۸ و ۹
- ابراهیم زاده، عیسی و همکاران، (۱۳۸۹)، تأثیر منطقه آزاد چابهار بر توسعه گردشگری حوزه‌ی نفوذ آن با بهره‌گیری از مدل رگرسیون و آزمون T-test، مجله توسعه و جغرافیا، شماره ۲۱
- ایمانی خوشخو، محمد حسین و ایوبی یزدی، حمید (۱۳۸۹)، مقایسه تطبیقی ارزش ویژه برند مقاصد گردشگری کیش و قشم از نقطه نظر ادراکات گردشگران داخلی، مجموعه مقالات ششمین همایش ملی فرهنگی - گردشگری خلیج همیشه فارس، مرکز گردشگری علمی - فرهنگی دانشجویان ایران
- بروجنی، ضرغام و نیک بین، مهنا (۱۳۹۱)، سنجش پایداری توسعه گردشگری در جزیره کیش، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، سال دوازدهم، شماره دوم
- بلوچی، محمود و محمدی، علی اکبر (۱۳۹۱)، مقایسه تطبیقی توریسم در مناطق آزاد چابهار و دبی، همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت؛ چالش‌ها و رهیافت‌ها، دانشگاه سیستان و بلوچستان
- پورتال جامع علوم انسانی (۱۳۸۷)، کیش؛ طنین ای ایران را از خلیج فارس به دیار اعراب می‌برد، گزارش اقتصادی، سال هفدهم، شماره ۲۰۳
- تقوی، مهدی و قلی پورسلیمانی، علی (۱۳۸۸)، عوامل مؤثر بر رشد صنعت گردشگری ایران، پژوهشنامه اقتصادی، سال نهم، شماره سوم
- خبرگزاری میراث فرهنگی (۱۳۹۰)، دبی برترین مقصد گردشگران خارجی در خاورمیانه و آفریقا شد، گردشگری، گزارش‌های منتشر شده از سوی موسسه مستر کارد
- ریحانی، ندا (۱۳۹۰)، دبی ۵۰ ساله در چالش با کیش هزاران ساله، میراث خبر، اقتصاد گردشگری، تهران
- رکنی، لادن و همکاران (۱۳۸۹)، بررسی گردشگری سلامت در جزیره کیش براساس نیاز سنجی درمانی کشورهای حاشیه خلیج فارس، ششمین همایش ملی فرهنگی - گردشگری خلیج همیشه فارس، مرکز گردشگری علمی - فرهنگی دانشجویان ایران
- سازمان توسعه تجارت ایران، (۱۳۸۵)، گردشگری دریایی، دفتر بررسی بازار کالا و خدمات، معاونت بررسی بازار و بازاریابی
- سازمان منطقه آزاد کیش (۱۳۷۸) طرح تجدید نظر توسعه کیش، جزیره کیش
- شاکری، عباس و همکاران (۱۳۸۵)، عوامل مؤثر در جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد چابهار و اولویت بندی آنها با استفاده از تکنیک AHP، پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۶
- شایان، حامد (۱۳۸۷)، گردشگری الکترونیکی، سازمان منطقه آزاد کیش
- صمدیان، ابوالفضل و همکاران (۱۳۸۸)، نقش آموزش بر توسعه زیرساختها در صنعت توریسم ایران، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی، سال اول، شماره چهارم

علی نژاد، مسلم (۱۳۸۷)، سازمان جهانی جهانگردی، دانستنی‌های سفر، وبلاگ ایران‌شناسی
غلامی، میثم (۱۳۹۲): ظرفیت‌های جزیره کیش برای توسعه گردشگری، واحد مرکزی خبر
فخاریان، پرستو (۱۳۹۱)، رونق گردشگری پلی به توسعه همه‌جانبه کشورهای در حال توسعه، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۲۸۰۳
قنبری، علی و خانی قریه گپی، نوشین (۱۳۸۹)، اهمیت کیش در صنعت گردشگری ایران، مجموعه مقالات ششمین همایش ملی فرهنگی
- گردشگری خلیج همیشه فارس، مرکز گردشگری علمی - فرهنگی دانشجویان ایران
کاظمی فر، حمید (۱۳۹۱)، خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، منطقه یزد
مهندسان مشاور باوند (۱۳۸۴)، سازمان منطقه آزاد کیش، طرح جامع مقصد گردشگری «باغ ایرانی در خلیج فارس»، دریز اندزومر
ایترنشنال، ۱۳۵

Sausmarez, N, (2007). Crisis Management, Tourism and Sustainability: The Role of Indicators,
Journal of Sustainable tourism

<http://www.khabaronline.ir>

<http://www.lastsecond.ir>

<http://www.yadbegir.com>

<http://iransafar.blogfa.com>

<http://touristmanage.persianblog.ir>